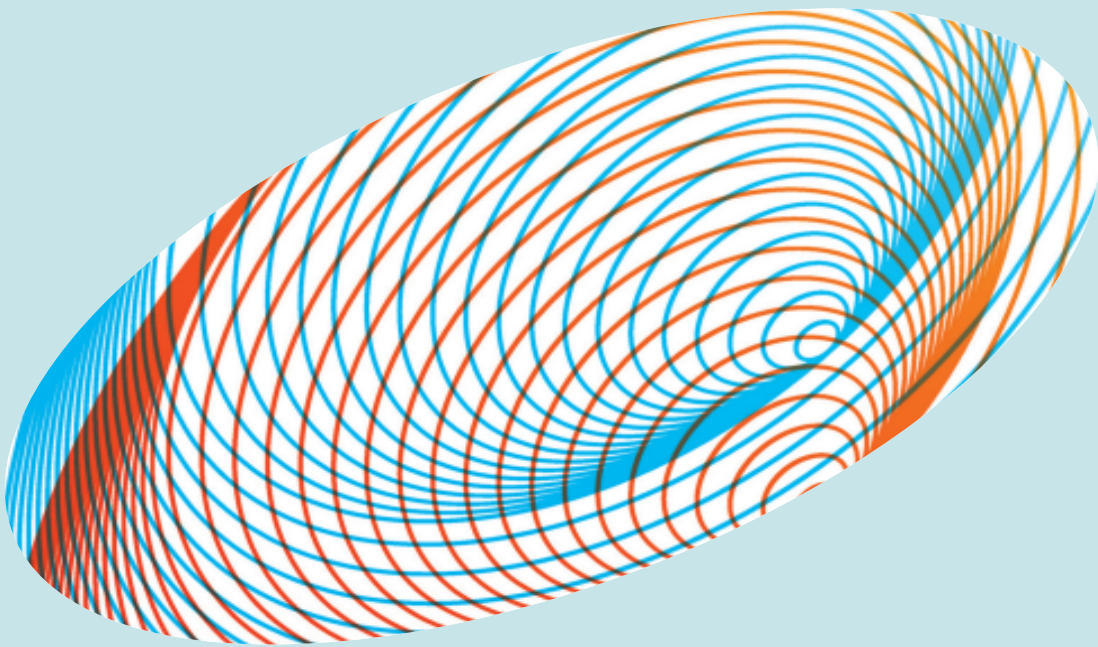

Valnea Delbianco

Maroevićevo razumijevanje i tumačenje Drugoga

SANJA ROIĆ, GORAN ŠIKIĆ, *Prilog za bibliografiju akademika Tonka Maroevića. Bibliografija kataloga izložbi (1971.–2020.)*, predgovor Marcel Bačić, uvod Sanja Roić i Goran Šikić, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2023., 203 str.

ISBN 978-953-169-531-2

Kad se danas sjetimo Tonka Maroevića, gotovo četiri godine nakon njegova odlaska s ovoga svijeta, naša je prva misao: neizmjereno nam nedostaje! Već je rečeno kako bi se njegovo neumorno znanstveno i stručno djelovanje moglo označiti prijedlogom *između*: živio je i radio između različitih svjetova i jezika, između hrvatske kulture i stranih kultura, između književnosti, ponajviše poezije, i likovnih umjetnosti, sve razumijevao i tumačio. Desetljećima je neumorno posredovao između povijesti umjetnosti i književnosti, između sveučilišne nastave i uloge – istaknimo to, sveprisutnoga – likovnog i književnog kritičara, između pjesnika u prvom licu i antologičara i prevoditelja i, naposljetku, između usmene, izgovorene i napisane kritike. A sve to u geografskim koordinatama između jadranske i kontinentalne Hrvatske, između zavičajne Dalmacije (Stari Grad, Split, voljeni Dubrovnik) i izabranog Zagreba sa starom Sveučilišnom knjižnicom, sada Arhivom, Institutom za povijest umjetnosti, galerijama i muzejima. K tome je, barem nakratko, posjećivao gotovo sve naše manje gradove i mjesta. Svjedočili smo kako mu je to uspijevalo s nevjerojatnom lakoćom, kako se njegovo radno i produktivno vrijeme na neobjašnjiv način širilo, a ne sužavalo, kako je njegova sposobnost da bude nazočan na kulturnim događanjima u Zagrebu, Splitu, Dubrovniku, Trstu, Puli i na još mnogim drugim prostorima gotovo graničila s čarolijom.

Pišući o Tonkovoj sedamdesetoj obljetnici, kolega i prijatelj komparatist Pavao Pavličić okarakterizirao je tu

slavljenikovu sposobnost kao izniman „smisao za drugog čovjeka”. Tonko je, naime, uspijevao prihvatiti umjetnički svijet Drugoga, naslutiti pritom kolike i kakve prostore taj svijet obuhvaća i koji su razlozi njegova postojanja i poruka koje odašilje. Taj njegov talent u koji je unosio i dio vlastite kreativnosti, dodao je tom prilikom Pavličić, nije bio manji ni od pjesničkog ni od slikarskog talenta. Tonko Maroević znao je i mogao spoznati karakteristike nečijeg djela i o njemu donijeti svoj sud, koji je potom s prividnom lakoćom podastirao okupljenoj publici na otvorenjima izložbi, a nakon svečanoga trenutka spretno sažimao u par rečenica i onima koji su događaje pratili i prenosili dalje u medijima. Njegove napisane likovne kritike tiskane u katalogima donosile su bitne odrednice autorovih nadahnuća i formalnih ostvaraja u izloženim djelima podastrtim oku posjetitelja.

Onima koji su desetljećima pratili tu njegovu, može se slobodno reći, misiju kritičara čini se gotovo nevjerojatnom i vrijednom divljenja činjenica da je Tonko uspio sačuvati sve, ili gotovo sve kataloge izložbi koje je otvorio i, poput broda u more, porinuo u našu, a često i u poneku stranu kulturnu javnost. Gotovo se uspoređujući s muzejima i galerijama koje s najvećom pažnjom čuvaju svoje zbirke, tako je Tonko Maroević sačuvao stotine kataloga u svojoj, kako svjedoče fotografije, prenapučenoj radnoj sobi u Institutu za povijest umjetnosti smještenoj na trećem katu elegantne, premda, nažalost, još uvijek neobnovljene zgrade Pučkoga otvorenog učilišta u Zagrebu.

Prilog za bibliografiju akademika Tonka Maroevića. Bibliografija kataloga izložbi (1971.–2020.) otkriva se čitatelju, kako je to u svojem predgovoru naslovljenom „Vjerni korepetitor” zapisao Marcel Bačić, „poput pogleda kroz teleskop: zvijezde jedva da su nešto veće, ali ih je neizbrojivo više. Sa svog mliječnog puta tekstovi su se sklonili u popis, kao vrijeme u kalendar.” I doista, Tonko je ovu bibliografiju, čiji je koncept sam predložio, najavio na posljednjoj stranici svoje studije *Znakovi, stavovi, tragovi. Uvidi u hrvatsku likovnu umjetnost*, objavljenoj za njegova života u izdanju Instituta za povijest umjetnosti i Hrvatske sveučilišne naklade 2020., ali je, nažalost, nije stigao prelistati.

Naslovljena kao *Prilog za bibliografiju*, ova knjiga najavljuje buduću, cjelovitu bibliografiju akademika Maroevića i donosi uvid u čak 856 bibliografskih jedinica s podacima o umjetnicima čija su djela bila izložena, o vrsti djela, mjestu na kojem je izložba održana (zastupljeni su gotovo svi kontinenti!) i trajanju izložbe, o predgovaratelju (najčešće je to bio upravo on, Tonko Maroević), potom o prevoditeljima, autorima fotografija i dokumentacije, o urednicima, broju stranica kataloga i ilustracijama, dimenzijama kataloga, o jeziku ili jezicima zastupljenima u katalogu. I na kraju, podaci završavaju navodom o biografiji umjetnika. Nakon 822. bibliografske jedinice slijede još 33 s podacima o katalozima bez utvrđenog datuma održavanja izložbe. Jesu li u ovome *Prilogu za bibliografiju* akademika Tonka Maroevića sadržani katalozi svih izložbi koje je otvorio? Moguće je da će biti pronađen

još poneki, no mislimo da je broj bibliografskih jedinica doista impresivan.

Kazalo imena *Priloga za bibliografiju* sadržava gotovo dvije tisuće autora, likovnih umjetnika, urednika, fotografa, prevoditelja, povjesničara umjetnosti i kolekcionara, a potom slijedi još jedno kazalo koje broji više od tristo naziva galerija, muzeja i prostora gdje su izložbe održane. Vremenski raspon, dakle, obuhvaća razdoblje od 1971., s prvim otvorenjem izložbe *Ars Histriae*, sve do kasnog ljeta 2020., kada je u katalog samostalne izložbe slikara Davorina Radića, čije je otvorenje bilo 9. rujna u zagrebačkoj Gliptoteci, uvrštena Maroevićeva posljednja kritika *Ne-mimetički izazovi Davorina Radića*, napisana u Starom Gradu mjesec dana ranije.

Marom i zaslugom Gorana Šikića, uz podršku Sanje Roić i s nadahnutim predgovorom kolege i prijatelja Marcela Bačića, *Prilog za bibliografiju akademika Tonka Maroevića* sigurno će poslužiti kao izvor i putokaz mlađim povjesničarima umjetnosti i specijalistima koji će proučavati individualne autorske opuse ili pojedine umjetničke vrste u određenim razdobljima, ali namijenjen je i samim umjetnicima, pa i laicima, koji će se osvrtni na pojedine umjetničke doprinose.

Bibliografije donose svoje priče stvorene od mozaika bibliografskih jedinica, svjedoče i oživotvoruju protekle događaje, individualne doprinose, društvene i kulturne prilike. Njihova vrijednost raste udaljavanjem od datuma kada su objavljene.

I na koncu, još jedna neobična podudarnost: Tonko Maroević u svoju je posljednju pjesničku zbirku *Kazalo* objavljenu u Zagrebu u svibnju 2020., koja u prvoj cjelini sadrži petnaest pjesama čiji naslovi počinju slovom *k*, uvrstio pjesmu *Katalog*, a ona nam se čini upravo prikladnim epilogom ovoga prikaza. ✕

Katalog

Iako brojne predgovore već si
 ispisao, ni dodirnuo nisi
 ono što treba biti srž il crvena
 nit predmeta okupljenih unutar
 korica istih, premda bje ti trud
 usmjereniji traženju veziva
 nego li otkrivanju posebnosti
 i praćenju svih malih razlika,
 pa sad moraš okupit na hrpu
 predmete samo s korom im i oplatom,
 s lupinom, ljuskom, premazom i lakom,
 pa i prazninom, uračunatom,
 što izmiče svakoj prilici da se
 na ikakav način zatrpa smislom.

Tonko Maroević

